

Konsekvensutredning, förslag till ändrade föreskrifter om vaccination mot newcastlesjukevirus m.m.

Inför att en förvaltningsmyndighet ska besluta om föreskrifter eller allmänna råd ska som huvudregel en konsekvensutredning tas fram och dokumenteras. Förvaltningsmyndigheter ska även redovisa en konsekvensutredning när de lämnar in förslag till regeringen eller Regeringskansliet om att regeringen ska föreslå eller besluta om nya eller ändrade lagar och förordningar. Vid framtagandet av analysen bör hänsyn tas till den vägledning som Ekonomistyrningsverket ansvarar för. Om någon del av analysen inte kan göras ska detta motiveras.

KONSEKVENsutredning, förslag till ändrade föreskrifter om vaccination mot newcastlesjukevirus m.m.	1
1 ALLMÄNT	2
2 BEMYNDIGANDEN M.M.	12
3 FÖRETAG	14
4 ANDRA ENSKILDA	20
5 KOMMUNER OCH REGIONER	22
6 STATEN	23
7 SAMRÅD	24
8 IKRAFTTRÄDANDE OCH UTVÄRDERING	25

1 Allmänt

Bakgrund

Newcastlesjuka

Sverige är ett av få länder i Europa som inte vaccinerar fjäderfä mot newcastlesjukevirus. Det är bara Finland och Sverige som idag klassas som fria från infektion med newcastlesjukevirus utan vaccinering. De senaste åren har dock antalet utbrott av newcastlesjuka i Sverige ökat och EU-kommissionen har vid upprepade tillfällen ifrågasatt Sveriges fristatus och om man fortsatt kan se Sverige som fritt när antalet utbrott har ökat så mycket över tid. I januari 2025 meddelade dessutom EU-kommissionen att all medfinansiering av newcastlesjuka till medlemsstaterna upphör från den 1 februari 2025. I det brev som skickades ut angavs bland annat som skäl att det sedan många år tillbaka finns säkra och effektiva vaccin mot newcastlesjuka, vilket därmed ger varje medlemsstat stora möjligheter att ta fram ett vaccinationsprogram som passar förhållandena i respektive land. I brevet angavs också att Sverige aktivt valt att inte vaccinera mot newcastlesjukevirus. Det är därför troligt att Sverige om antalet utbrott kommer fortsätta på samma nivå kommer att mista sin status som fri från newcastlesjuka utan vaccinering.

Newcastlesjuka klassas som en a- sjukdom enligt EU:s djurhälsoförfordning¹ med därtill hörande underakter, vilket innebär att bekämpningen av sjukdomen inkluderar åtgärder som har stora direkta och indirekta konsekvenser för livsmedelsproducenterna och därmed påverkar livsmedelsförsörjningen i landet. Ett utbrott påverkar handeln med både EU-länder och tredjeländer negativt. Förutsättningarna för införande av en obligatorisk vaccination av fjäderfä har ändrats under de senaste åren bland annat till följd av nya vacciner som finns på marknaden, vilka minskat kostnaden för vaccinering, medan kostnaderna för hantering av utbrott har ökat. Ur ett samhällsekonomiskt perspektiv är det därför motiverat att införa vaccination mot newcastlesjuka. Med vaccination skulle antalet utbrott med stor sannolikhet minska och därmed konsekvenserna som följer av dessa.

West Nile-feber

West Nile-feber (WNF) är en sjukdom som bland annat drabbar hästar och som sprids via vilda fåglar och mygg. Sjukdomen har spridit sig längre norrut i Europa de senaste åren och vi behöver därför vara förberedda på att den kan dyka upp även i Sverige.

Hästar som smittas är så kallade ”dead end hosts”, vilket innebär att de inte kan sprida smittan vidare, varken via mygg eller via direkt kontakt. Det finns därför ingen grund för att bekämpa sjukdomen hos häst och ingen grund för att ha kvar den som epizootisjukdom hos häst.

¹ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/429 av den 9 mars 2016 om överförbara djursjukdomar och om ändring och upphävande av vissa akter med avseende på djurhälsa (”djurhälsolag”)

Kontaktpersoner hos Jordbruksverket:

Matilda Nilsson, Smittbekämpningsenheten, Djuravdelningen (ND-vaccinering)

Linnea Lindgren Kero, Smittbekämpningsenheten, Djuravdelningen (ND-vaccinering)

Cecilia Davelid, Smittbekämpningsenheten, Djuravdelningen (West Nile Fever)

1.1 Föreskrifter som ändras

Tabeller med nya eller ändrade paragrafer

Jordbruksverkets föreskrifter om förebyggande och bekämpning av vissa djursjukdomar (SJVFS 2023:15), föreskriftsnummer K3

Kapitel	Paragraf	Avseende	Anmärkning
1	4	Begrepp och betydelse för fjäderfä och fåglar i fångenskap läggs till	Ändrad
1	5	Undantag från bestämmelserna	Ändrad
2	1	Hänvisning till föreskrifter gällande användning av veterinärmedicinska läkemedel	Upphävd
2	4	Tillåten vaccination mot vissa sjukdomar	Ändrad
2	7	Vaccination mot newcastlesjukevirus för vissa kategorier	Ny
2	8	Vaccination mot newcastlesjukevirus för anläggningar med flera olika kategorier av fjäderfä och fåglar i fångenskap med några undantag	Ny
2	9	Vaccination mot newcastlesjuka för anläggningar som håller duvor	Ny
2	10	Vaccination mot newcastlesjukevirus för anläggningar som håller duvor, fjäderfä och andra fåglar i fångenskap	Ny
2	11	Vaccination mot newcastlesjukevirus för de som håller fjäderfä eller fåglar i fångenskap som deltar i tävlingar, utställningar eller andra arrangemang där fåglar sammanförs	Ny
2	12	Vaccination mot newcastlesjukevirus ska ske i enlighet med vad som framgår av Jordbruksverkets beslut om fastställande av vaccinationsprogram mot newcastlesjukevirus.	Ny
2	13	Vaccination mot newcastlesjukevirus för de kategorier där vaccinationen är frivillig ska ske i enlighet med vad som framgår av Jordbruksverkets beslut om fastställande av vaccinationsprogram mot newcastlesjukevirus.	Ny
2	14	Dokumentation vid vaccination mot newcastlesjuka	Ny
Bilaga		Anger om West Nile-feber omfattas av epizootilagen eller inte	Ändrad

Jordbruksverkets föreskrifter om biosäkerhetsåtgärder samt anmälan och övervakning av djursjukdomar och smittämnen (SJVFS 2021:10), föreskriftsnummer K12

Kapitel	Paragraf	Avseende	Anmärkning
4	1	Hänvisning till särskilda bestämmelser i kapitel 5	Ändrad
4	6	Hänvisning till provtagning enligt kapitel 5	Ändrad
5	1-4	Status som fri från newcastlesjuka utan vaccinering	Upphävd
7	1	Medge undantag	Ändrad

1.2 Förslaget berör

☒ Företag

☒ Andra enskilda

☐ Kommuner

☐ Regioner

☒ Staten

1.3 Problemet och vilken förändring som eftersträvas

Newcastlesjuka

Sverige är ett av få länder i Europa som inte vaccinerar fjäderfä och fåglar i fångenskap² mot newcastlesjuka. Idag är det bara Finland och Sverige som klassas som fria från infektion med newcastlesjukevirus utan vaccinering. Newcastlesjuka klassas som a-sjukdom i EU:s djurhälsoförförordning och dess underakter vilket innebär att bekämpningen av sjukdomen inkluderar åtgärder som har stora direkta och indirekta konsekvenser för livsmedelsproducenterna, vilket därmed även påverkar livsmedelsförsörjningen i landet. Ett utbrott påverkar även handeln negativt, både handel med EU-medlemsstater och handel med tredjeländer. Förutsättningarna för införandet av obligatorisk vaccination av fjäderfä har ändrats under de senaste åren, bland annat eftersom nya vacciner finns på marknaden som minskar kostnaderna för vaccinering. Slutsatsen vid tidigare jämförande beräkningar av

² Definitionen fåglar i fångenskap anges i artikel 4.10 i EU:s djurhälsoförförordning. Fåglar i fångenskap är alla andra fåglar än fjäderfä som hålls i fångenskap av alla andra skäl än de som avses i artikel 4.9 i EU:s djurhälsoförförordning, inklusive sådana som hålls för uppvisningar, kapplöpningar, utställningar, tävlingar, uppfödning eller försäljning. Fåglar i fångenskap hålls inte för någon typ av produktion, som till exempel duvor i Sverige.

kostnader för utbrottshantering och vaccinationskostnader var att hantering av utbrott var betydligt billigare jämfört med kostnaderna för att vaccinera. Så är det inte längre.

Den senaste utredningen om kostnader för vaccinering och utbrottshantering visar att det nu är mer lönsamt att vaccinera jämfört med att hantera utbrott. Antalet utbrott av newcastlesjuka, har ökat de senaste åren och därmed även kostnaderna. Med vaccination skulle med största sannolikhet antalet utbrott och dess konsekvenser minska. De största förändringarna som leder till en minskad kostnad för vaccinering mot tidigare beräkningar är:

- vaccinering av avelsdjur inom ägg- och slaktkycklingsektorn samt blivande värphöns vaccineras med en dos vektorbaserat ND-vaccin som sker på kläckerier,
- ingen negativ påverkan på äggproduktion förekommer,
- vaccinering av vissa kategorier av fjäderfä och fåglar i fångenskap är frivilligt.

Syftet med ändringarna i föreskrifterna är att obligatorisk vaccinering mot newcastlesjuka ska införas för vissa kategorier samt att ett övervakningsprogram anpassat till en vaccinerad population ska finnas på plats. Ett obligatoriskt vaccinationsprogram för newcastlesjuka ska ge effekten att antalet utbrott av newcastlesjuka hos fjäderfä och fåglar i fångenskap, samt efterföljande konsekvenser för djur, produktion, livsmedelsförsörjning och restriktioner samt kostnader för detta, ska minska. Ändringarna i föreskrifterna som tillåter vaccination mot newcastlesjuka gör att 5 kap. Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2021:10) om biosäkerhetsåtgärder samt anmälan och övervakning av djursjukdomar och smittämnen (saknr. K12) måste upphävas eftersom kapitlet handlar om bestämmelser som krävs för att upprätthålla status som fri från infektion med newcastlesjukavirus utan vaccinering.

West Nile-feber (WNF)

Tabell 5 i bilagan till föreskrifterna ändras på så sätt att WNF hos häst inte längre ska omfattas av epizootilagen.

En häst som drabbas av WNF kan inte sprida smittan vidare, varken via mygg eller via direkt kontakt. Det finns därför ingen grund för att bekämpa sjukdomen hos häst och ingen grund för att ha kvar den som epizootisjukdom hos häst.

Epizootilagen (1999:657) gäller allmänfarliga djursjukdomar som kan utgöra ett allvarligt hot mot människors eller djurs hälsa eller medföra stora ekonomiska förluster för samhället (epizootiska sjukdomar), och vilka dessa epizootiska sjukdomar är ska anges i verksamhetsföreskrifter från Jordbruksverket.

Vilka sjukdomar som ska omfattas av epizootilagen anges i bilagan till Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2023:15) om förebyggande och bekämpning av vissa djursjukdomar. WNF är en av de sjukdomar som omfattas.

Epizootilagen anger åtgärder såsom anmälan av misstankar och förhindrande av smittspridning som djurägare och veterinärer är skyldiga att vidta när det gäller epizootiska

sjukdomar. Lagen anger också ett stort antal åtgärder som myndigheter, i första hand Jordbruksverket, ska eller får utföra för att förebygga och bekämpa epizootiska sjukdomar.

De åtgärder som epizootilagen kräver är inte relevanta för bekämpning av WNF hos häst. Besättningsavlivningar och förflyttningsrestriktioner som är betydelsefulla vid bekämpning av flera andra allvarliga smittsamma djursjukdomar är inte relevanta. Därför behöver en ändring ske av bilagan till Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2023:15) om förebyggande och bekämpning av vissa djursjukdomar, saknr K3. I samband med detta görs även mindre redaktionella ändringar i bilagan.

1.4 Vad blir konsekvenserna om vi inte vidtar någon åtgärd (nollalternativet)?

Newcastlesjuka

EU-kommissionen har under en längre tid ifrågasatt Sveriges fristatus med tanke på antalet utbrott och flertalet ansökningar om medfinansiering som Sverige har skickat in. Sedan februari i år har EU-kommissionen beslutat att det inte längre finns möjlighet till medfinansiering för kostnader för hantering av utbrott av newcastlesjuka och en av anledningarna till detta är att EU-kommissionen anser att det finns säkra och väl beprövade vacciner som varje medlemsstat kan använda i förebyggande syfte och på det sätt som passar respektive lands nationella förhållanden. Beslutet om att medlemsstaterna inte längre kommer ha möjlighet till medfinansiering kommer innebära att Sverige (och de svenska skattebetalarna) får en större kostnad i samband med utbetalningar av epizootiersättningar vid utbrott. Även företagen drabbas hårt av många utbrott eftersom alla kostnader inte ersätts av staten.

Om utvecklingen fortsätter i samma riktning som för närvarande så kommer antalet utbrott av newcastlesjuka hos fjäderfä och fåglar i fångenskap sannolikt att öka. Därmed följer negativa konsekvenser för djur, produktion, livsmedelsförsörjning samt ökade kostnader för både näringen och staten. Med ökat antal utbrott kan konsekvenserna drabba näringen både på kort och lång sikt. Både inom ägg- och matfågelnäringen har man de senaste åren haft flera utmaningar med anledning av olika sjukdomar som har gjort att man har behövt avliva en stor mängd fjäderfä. Dagens system innebär att djur föds upp för att gå till en specifik slutanläggning. Det finns alltså ingen luft i systemet för att omfördela djur om det inte går att sätta in djuren i den planerade anläggningen. Idag finns det inte heller något överskott av värphöns eller slaktkycklingar. Detta har i äggbranschen skapat brist på unghöns att sätta in efter ett utbrott som då har gjort att en anläggning har fått stå tom och därmed skapat ett stort produktionsbortfall och därmed i förlängningen en äggbrist i konsumentledet. På matfågelsidan har man istället haft brist på föräldradjur och därmed inte kunnat producera slaktkycklingar till konsument. Minskade djur- och produktförluster är även önskvärt ur ett miljö- och klimatperspektiv.

Utan vaccination kommer Sverige sannolikt även att förlora sin status inom EU som fri från infektion med newcastlesjukevirus utan vaccinering på grund av upprepade och allt större utbrott av sjukdomen. Om Sverige förlorar sin status som fri från newcastlesjukevirus utan

vaccinering kommer det innebära att marknaden öppnas för att ta in vaccinerade fjäderfän och vi kan inte längre ställa några särskilda restriktioner eller krav i samband med handel av kläckägg och levande fjäderfä. I dagsläget när majoriteten av alla länder vaccinerar mot newcastlesjukevirus är marknaden för handel mer utmanande för svenska företag. Bland annat kan svenska avelsföretag bara sälja ovaccinerade fjäderfä vilket innebär att köpare i mottagarlandet måste vaccinera fjäderfä själva och detta innebär en nackdel för svenska avelsföretag.

West Nile-feber

Om WNF fortsatt skulle omfattas av epizootilagen skulle Jordbruksverket vara ålagda att fatta beslut för att bekämpa sjukdomen, trots att det inte finns någon grund för bekämpning eftersom hästarna inte kan sprida smittan.

1.5 Olika alternativ för att uppnå förändringen samt för- och nackdelar med dessa

Newcastlesjuka

Förutom det ovan beskrivna alternativet att fortsätta som idag, vilket kommer att innebära att Sverige förlorar sin status som fri från newcastlesjukevirus utan vaccinering så finns det inte några alternativ till att införa vaccination då vi har ett allt för stort antal utbrott och att EU-kommissionen påtalat att vår fristatus är i fara. Dessutom anser EU-kommissionen att EU-lagstiftningen ger möjlighet till förebyggande vaccination mot newcastlesjuka och att det sedan många år finns säkra och effektiva vaccin som ger varje medlemsstat en flexibilitet att utforma sitt egna vaccinationsprogram som passar förhållandena i varje enskilt landet.

En fördel för näringen är att vid införande av vaccination mot newcastlesjuka räknar slaktkycklingbranschen med att marknaden öppnas upp för försäljning av föräldradjur till utlandet. För svenska företag och aktörer öppnas marknaden upp för inköp från andra länder eftersom man nu kan köpa in fjäderfä och fåglar i fångenskap som är vaccinerade mot newcastlesjuka. En nackdel kan vara att risken för att få in andra sjukdomar kan öka.

Det alternativ som möjligen finns är frivillig vaccination mot newcastlesjuka. Sannolikt skulle dock ett frivilligt vaccinationsprogram inte ge det genomslag som är nödvändigt för att komma till rätta med den ökande mängden utbrott i Sverige. Den önskade effekten att antalet utbrott av newcastlesjuka hos fjäderfä och fåglar i fångenskap, samt efterföljande konsekvenser för djur, produktion, livsmedelsförsörjning samt kostnader för näringen och staten, ska minska skulle sannolikt utebli. Ett exempel på detta finns i Polen som fram tills nyligen har haft frivillig vaccination. Nu har emellertid Polen haft en stor mängd utbrott av newcastlesjuka på kort tid och har därför infört obligatorisk vaccination för kommersiella fjäderfä. Man har också konstaterat att det finns en stor mängd vaccin på marknaden, vilket gör det mer utmanande för aktörer att på frivillig basis vaccinera på ett välavvägt sätt.

I samband med att Jordbruksverket tog ett inriktningsbeslut om att utreda vaccinationsfrågan ombads SVA att inkomma med underlag för ett vaccinations- och övervakningsprogram om vaccination skulle bli tillåtet i Sverige. I underlaget har Jordbruksverket även bett SVA att

bedöma riskerna för utbrott om vissa kategorier undantas från krav på vaccination. SVA:s underlag är ett förslag till vaccinations- och övervakningsprogram för newcastlesjuka. SVA rekommenderar att vaccination mot newcastlesjuka införs i tre steg. Steg 1 omfattar tamhöns inom kategorierna avelshöns och värphöns, steg 2 kan påbörjas när steg 1 är avslutat och omfattar övriga kategorier. Steg 3 kan användas om det uppstår behov till exempel om smittläget skulle komma att ändras på grund av mer virulenta stammar eller om immuniteten i steg 1 eller 2 visar sig vara otillräcklig. Det slutgiltiga vaccinations- och övervakningsprogrammet beslutas av Jordbruksverket. Det kan komma att skilja sig från SVA:s underlag eftersom Jordbruksverket behöver ta hänsyn till flertalet faktorer så som ekonomi, lagstiftning, EU:s förtroende och proportionalitetsprincipen i samband med ett beslut. Detaljer i vaccinationsprogrammet kommer att tas fram i ett senare skede.

Förslagets bestämmelser

Jordbruksverkets föreskrifter om förebyggande och bekämpning av vissa djursjukdomar (SJVFS 2023:15), saknr. K3

1 kap. Inledande bestämmelser

4 § Förslaget innebär att det tydliggörs vad som avses med begreppen fjäderfä och fåglar i fångenskap eftersom begreppen är centrala för förståelsen av vaccinationsbestämmelserna.

5 § Bestämmelsen ses över mot bakgrund av de vaccinationsbestämmelser mot newcastlesjuka som införs. Det ska vara möjligt att ansöka om undantag från vaccinationsbestämmelserna om särskilda skäl föreligger.

2 kap. Användning av veterinärmedicinska läkemedel för förebyggande och bekämpning av vissa djursjukdomar

1 § Förslaget innebär att upplysningsparagrafen upphävs. Jordbruksverket har övervägt att inte upphäva upplysningsparagrafen, utan istället uppdatera den, men eftersom hänvisningar till myndighetsföreskrifter snabbt riskerar att bli inaktuella är ett upphävande att föredra. Fördelen med förslaget är att obehövliga paragrafer tas bort från föreskrifterna. Jordbruksverket ser därför inga nackdelar med förslaget och det bedöms därför som mest lämpligt.

4 § Förslaget innebär att det blir tillåtet att vaccinera alla fjäderfän och fåglar i fångenskap mot infektion med newcastlesjukevirus. Tidigare har det endast varit tillåtet att vaccinera duvor med avdödat vaccin mot paramyxovirusinfektion. Förslaget innebär ingen förändring i sak för duvorna då de enligt artikel 4 i EU:s djurhälsoförordning definieras som fåglar i fångenskap. Paramyxovirusinfektion är endast en annan benämning för infektion med newcastlesjukevirus.

Vaccination mot newcastlesjukevirus

7 § Förslaget innebär att det blir obligatoriskt att vaccinera vissa kategorier av fjäderfä mot newcastlesjukevirus om aktören håller fler än 200 fjäderfä på samma anläggning. Genom att

göra en bestämmelse som handlar om vilka kategorier som ska vaccineras så bör det vara enkelt att ta reda på vad som gäller för respektive kategori fjäderfän. Jordbruksverket har övervägt att vaccinationen ska vara frivillig för alla kategorier. Fördelen med vaccinationskravet hos dessa kategorier är bland annat att vår fjäderfäpopulation till vilken den större andelen av våra fjäderfän räknas får en immunitet mot newcastlesjukevirus och skyddas från onödiga risker och därmed de stora konsekvenser som ett utbrott av newcastlesjuka medför.

8 § Förslaget innebär att det blir obligatoriskt att vaccinera samtliga fjäderfän eller andra fåglar i fångenskap mot newcastlesjukevirus om aktören håller fler än 200 fåglar på samma anläggning. Förslaget omfattar inte arterna duvor, ankor, gäss, gräsänder, pärlhöns, vaktlar och strutsfåglar. Jordbruksverket behöver i utbrottshantering ofta förhålla sig till om antalet fjäderfä eller fåglar i fångenskap på en anläggning överskrider 50 eftersom myndigheten vid påvisande av newcastlesjuka då är skyldig att upprätta restriktionszoner. I sitt underlag föreslår SVA att gränsen för när vaccination blir obligatorisk för höns ska sättas till 200 stycken. 200 höns är även gränsen för när det finns krav på salmonellaprovtagning i en besättning. Fördelar med förslaget att sätta 200 fjäderfän som gräns för obligatorisk vaccination är att de som håller från 200 höns och uppåt ofta rekryterar djur från unghönsuppfödare vilket innebär att hönsen är vaccinerade på kläckeri med vektorvaccin. Det är också rimligt att anta att de som håller över 200 fjäderfä säljer ägg eller andra produkter och därmed har en inkomst från sin djurhållning. Jordbruksverket skulle därmed inte införa ökade kostnader för djurhållare som inte har någon direkt inkomst från sina fjäderfän. Sverige har sedan 1995 endast haft ett (av 23) utbrott av newcastlesjuka på en anläggning med färre än 200 fjäderfä vilket var år 2003. SVA föreslår också i sitt underlag att vissa kategorier ska vara undantagna kravet om vaccination mot newcastlesjukevirus. Jordbruksverket ser vissa nackdelar med förslaget eftersom att det i EU:s djurhälsoförfordning med därtill hörande underakter är krav på att upprätta restriktionszoner vid utbrott på en anläggning med 50 fåglar i fångenskap. Jordbruksverket anser dock att fördelarna överväger nackdelarna.

9-10 §§ Förslaget innebär att det blir obligatoriskt att vaccinera mot newcastlesjukevirus för alla som håller över 50 tamduvor. Förslaget innebär också att aktörer som håller tamduvor och fjäderfä eller fåglar i fångenskap på anläggningen där antalet överstiger 50 stycken ska vaccinera samtliga fåglar. Genom att göra en egen bestämmelse för tamduvor som ska vaccineras är det enkelt att se vilka det blir obligatoriskt för. Jordbruksverket har övervägt att vaccinationen ska vara frivillig för denna kategori.

En del aktörer vaccinerar redan sina tamduvor mot newcastlesjukevirus eftersom att det är ett krav för att få delta i tävlingar och för dessa blir det i praktiken ingen förändring med införandet av vaccinationskrav.

Ytterligare en fördel med ett vaccinationskrav för dessa verksamheter som håller blandade kategorier av fjäderfä och fåglar i fångenskap där duvor ingår är att det är vanligare med utbrott i dessa anläggningar i andra EU-länder. Danmark har till exempel sedan de införde vaccinering mot newcastlesjuka 2004 inte haft några utbrott hos vaccinerade djur. Däremot

har Danmark haft två utbrott av newcastlesjuka på anläggningar som höll ovaccinerade fåglar av flera olika arter och däribland duvor. Tamduvor flyger ofta fritt och löper därför en större risk att utsättas för smittor än andra fåglar i fångenskap som bara hålls på en anläggning, vilket skulle kunna vara en förklaring till att det i andra europeiska länder är vanligare med utbrott i dessa besättningar. Under perioden 2020-2024 har tre utbrott av newcastlesjuka hos tamduvor ägt rum i Sverige. Dessa tre anläggningar höll mellan 80-100 duvor som till största delen var ovaccinerade. Vid dessa utbrott upprättades restriktionszoner eftersom EU:s djurhälsoförfordning med därtill hörande underakter kräver att man på anläggningar med fler än 50 fåglar i fångenskap upprättar restriktionszoner. Jordbruksverket har övervägt vilka som ska omfattas av en obligatorisk vaccinering. Fördelen med att sätta gränsen vid 50 fåglar är att minska risken för att behöva upprätta restriktionszoner i de fall vi får utbrott i anläggningar som håller duvor eller blandade besättningar där duvor ingår. Dessa utbrott i anläggningar som håller över 50 fåglar i fångenskap innebär stora konsekvenser med ekonomiska förluster för fjäderfänäringen i stort om utbrottet sker i ett fjäderfätätt område. Jordbruksverket gör bedömningen att detta är det mest lämpliga förslaget.

11 § Förslaget innebär att det blir obligatoriskt att vaccinera mot newcastlesjukevirus för aktörer som håller fjäderfä eller fåglar i fångenskap som deltar i arrangemang så som t ex. tävlingar, utställningar och andra arrangemang där fåglar från olika anläggningar sammanförs på en plats. Alla fjäderfä och fåglar i fångenskap på anläggningen ska vaccineras. Jordbruksverket har övervägt att vaccinationen ska vara frivillig för dessa anläggningar. Denna typ av verksamhet medför dock flertalet risker bland annat genom själva förflyttningen, men också vad gäller biosäkerhet och den risk man utsätter fåglarna för genom att vistas tillsammans med fåglar från andra anläggningar. Alla fjäderfä och fåglar i fångenskap som vistas på samma anläggning ska därför vaccineras för att inte riskera att fåglarna som t.ex. ställs ut eller tävlar tar med sig smitta hem till anläggningen och smittar resterande andel av flocken. SVA rekommenderar i sitt underlag att tävlings-, avels- och utställningsduvor ska vaccineras mot newcastlesjuka. Fördelen med vaccinationskravet för denna typ av verksamhet är att man minskar risker för att sprida sjukdom mellan ovaccinerade och vaccinerade flockar. Jordbruksverket ser inga nackdelar med förslaget.

12 § Förslaget innebär att de som tillhör vissa kategorier där det är obligatoriskt att vaccinera ska följa det vaccinationsprogram mot newcastlesjukevirus som Jordbruksverket fattat beslut om. Jordbruksverket har övervägt att föreskriva på en mer detaljerad nivå. Fördelen med förslaget är att inte skriva några detaljer kring vaccinationen i föreskrifterna eftersom vaccinationsprogrammet kan se olika ut beroende på vilken kategori av fjäderfä och fåglar i fångenskap man tillhör. Jordbruksverket ser inga nackdelar med förslaget.

13 § Förslaget innebär att de som håller färre än 200 fjäderfä eller fåglar i fångenskap eller andra vars verksamhet inte omfattas av vaccinationskraven i förslagets 7–14 §§ men som väljer att vaccinera mot newcastlesjukevirus i så fall ska följa det vaccinationsprogram mot newcastlesjukevirus som Jordbruksverket fattat beslut om. Jordbruksverket har övervägt att dessa anläggningar som vaccinerar frivilligt inte ska behöva följa ett vaccinationsprogram. Fördelen med förslaget är att alla som väljer att vaccinera frivilligt följer det

vaccinationsprogram som SVA har varit med och utarbetat och som sedan har beslutats av Jordbruksverket. Det innebär att man kan ha en bättre uppföljning på vaccinationstäckningen och dess effekter. Det blir sannolikt enklare för den som ska vaccinera att välja vaccinationsstrategi om det finns ett program att följa. Jordbruksverket ser inga nackdelar med förslaget.

14 § Förslaget innebär att alla som vaccinerar mot newcastlesjukevirus ska dokumentera vissa uppgifter gällande vaccineringen och denna information ska följa med djuret vid eventuella förflyttningar. Jordbruksverket har övervägt om journalanteckningar från vaccinerande anläggning utgör tillräcklig dokumentation, men kommit fram till att så inte är fallet. Fördelen med förslaget är att de uppgifter som kan komma att behövas i olika sammanhang för att visa att djuren är vaccinerade finns lätt tillgängliga för den aktör som har djuren i sin ägo och den administrativa bördan blir begränsad till dessa uppgifter. Jordbruksverket har också övervägt om man ska behöva registrera uppgifter om vaccinationen på annat sätt som till exempel via fjäderfäregistret eller registreringen av veterinär förskrivning av läkemedel. Fördelen med förslaget är att aktören får en minskad administrativ börda genom att bara behöva spara dokumentet och inte behöva föra in uppgifter på annat ställe. Jordbruksverket ser inga nackdelar med förslaget.

Ikraftträdandebestämmelser

Förslaget innebär att särskilda ikraftträdandebestämmelser är nödvändiga då alla aktörer oavsett verksamhet ska ha möjlighet att vaccinera sina fåglar för att leva upp till lagstiftningens krav på vaccination. Det tar tid att genomföra en vaccination för alla verksamheter som ska vaccinera enligt det beslutade vaccinationsprogrammet på grund av hur verksamheten och hela kedjan fungerar. Därför föreslås särskilda ikraftträdandebestämmelser som ska medföra att varje aktör kan leva upp till vaccinationskravet och det beslutade vaccinationsprogrammet inom en rimlig övergångsperiod.

Bilagan till föreskrifterna – om West Nile-feber

Alternativet till den här ändringen skulle vara att behålla sjukdomen som en epizootisjukdom. Ur ett djurägarperspektiv är den tydligaste nackdelen med ändringen att det då hade funnits en rätt till ekonomisk ersättning för åtgärder som Jordbruksverket beslutar. Men eftersom det inte finns någon grund för att fatta några beslut om åtgärder för att förhindra och/eller utrota smitta när det gäller WNF hos häst så blir det inte relevant.

Den konsekvens som uppkommer för djurägarna blir att det inte längre är självklart att staten ska bekosta provtagning och analys vid misstanke. Här planerar vi att istället besluta om provtagning med stöd av lagen (2006:806) om provtagning på djur, m.m. eftersom vi har intresse av att övervaka sjukdomen inom landet. Det blir därför i nuläget inte någon praktisk eller ekonomisk konsekvens för djurägarna. Dessutom görs några mindre redaktionella ändringar i bilagan till föreskrifterna förutom ändringen som avser West Nile-feber.

Jordbruksverkets föreskrifter om biosäkerhetsåtgärder samt anmälan och övervakning av djursjukdomar och smittämnen (SJVFS 2021:10), saknr. K12

4 kap. Övervakning av djursjukdomar och smittämnen

1 § Ändras till följd av att kapitel 5 upphävs.

6 § Ändras till följd av att kapitel 5 upphävs.

5 kap. Status som fri från newcastlesjuka

Kapitlet handlar om bestämmelser som krävs för att upprätthålla status som fri från infektion med newcastlesjukevirus. Kapitlet upphävs därför i sin helhet som en följd av att Sveriges status som fri från infektion med newcastlesjukevirus utan vaccinering upphör när vaccination mot newcastlesjukevirus blir obligatorisk enligt ändringen i Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2023:15) om förebyggande och bekämpning av vissa djursjukdomar, saknr K3.

7 kap. Undantag

1 § Ändras till följd av att kapitel 5 upphävs.

2 Bemyndiganden m.m.

2.1 Uppgifter om de bemyndiganden som myndighetens beslutanderätt grundar sig på

Nedan anges de bemyndiganden som Jordbruksverket tillämpar i föreskriftsförslaget. I de fall det är relevant anges även hänvisning till tillämplig EU-lagstiftning.

Tabell med bemyndiganden

Jordbruksverkets föreskrifter om förebyggande och bekämpning av vissa djursjukdomar (SJVFS 2023:15), föreskriftsnummer K3

Kapitel	Paragraf	Bestämmelse om bemyndigande	Relevant EU-lagstiftning (hänvisning till artikel/artiklar)
1 kap.	4 §	17 § epizootiförordningen (1999:659)	
1 kap.	5 §	17 § epizootiförordningen (1999:659)	
2 kap.	1 §	19 § förordningen (2006:815) om provtagning på djur, m.m	
2 kap.	4 §	4 § epizootiförordningen (1999:659)	
2 kap.	7-13 §§	4 § epizootiförordningen (1999:659)	
2 kap.	14 §	5 § förordningen (2006:815) om provtagning på djur, m.m.	

Kapitel	Paragraf	Bestämmelse om bemyndigande	Relevant EU-lagstiftning (hänvisning till artikel/artiklar)
Bilagan		1 b epizootiförordningen (1999:659)	

Jordbruksverkets föreskrifter om biosäkerhetsåtgärder samt anmälan och övervakning av djursjukdomar och smittämnen (SJVFS 2021:10), föreskriftsnummer K12

Kapitel	Paragraf	Bestämmelse om bemyndigande	Relevant EU-lagstiftning (hänvisning till artikel/artiklar)
5 kap.	1-4 §§	3 § förordningen (2006:815) om provtagning på djur, m.m.	
4 kap.	1 §	3 § förordningen (2006:815) om provtagning på djur, m.m.	
4 kap.	6 §	3 § förordningen (2006:815) om provtagning på djur, m.m.	
7 kap.	1 §	3 § förordningen (2006:815) om provtagning på djur, m.m.	

2.2 Bedömning av om regleringen överensstämmer med eller går utöver de skyldigheter som följer av Sveriges anslutning till Europeiska unionen

Newcastlesjuka

De senaste åren har antalet utbrott av newcastlesjuka i Sverige ökat. EU-kommissionen har vid upprepade tillfällen ifrågasatt Sveriges fristatus mot bakgrund av att det nu också finns säkra och effektiva vaccin. I januari 2025 meddelade dessutom EU-kommissionen att all medfinansiering av newcastlesjuka upphör den 1 februari 2025. Jordbruksverket anser därför att förslaget till obligatorisk vaccinering mot newcastlesjuka är mer i överensstämmelse med de skyldigheter som följer av Sveriges anslutning till EU jämfört med dagens situation då vi har ett generellt förbud mot vaccinering mot newcastlesjuka.

West Nile-feber

WNF är listad som en E-sjukdom och för de sjukdomarna krävs inte någon bekämpning inom EU.

2.3 Ange skälen i det fall förslag syftar till ett genomförande av EU-direktiv i nationell rätt som går utöver direktivets miniminivå

Ej relevant.

3 Företag

Med företag avses här en juridisk eller en fysisk person som bedriver näringsverksamhet, det vill säga försäljning av varor och/eller tjänster yrkesmässigt och självständigt. Att yrkesmässigt bedriva näringsverksamhet bör tolkas brett.

3.1 Beskrivning av antalet företag som berörs, vilka branscher företagen är verksamma i samt storleken på företagen

Newcastlesjuka

De företag som direkt berörs av föreskriftsändringarna är företag vars fåglar kommer omfattas av kravet på vaccination. Inom äggnäringen är det de som håller avelshöns, unghönsuppfödare samt äggproducenter. Inom matfågelbranschen berörs de som håller avelshöns samt kalkoner för avel eller slakt av kravet på vaccination. Majoriteten av dessa företag är organiserade i branschorganisationerna Svenska Ägg respektive Svensk Fågel. Det finns dock näringsverksamheter som inte är medlemmar i någon branschorganisation. Detta gäller främst småskaliga producenter och producenter som håller höns i andra produktionsformer än konventionell eller ekologisk produktion, ofta så kallade ”grönbeteshöns” eller ”grönbeteskyckling”. De som håller fasaner och raphöns för avel i hägn året runt kommer också att omfattas av kravet på vaccination. Kravet på vaccination kommer omfatta de som håller över 200 fjäderfä, med vissa undantag. Enligt Jordbruksverkets register finns ca 460 företag och fysiska personer registrerade som djurhållare av de kategorier som kommer omfattas av ett krav på vaccination mot newcastlesjuka. De fördelar sig enligt Jordbruksverkets register nedan:

ANTAL AKTÖRER

Intervall från	Intervall till	Antal aktörer
FASAN - avelsbesättning		
200	1000	3
HÖNS - avelsbesättning		
200	1000	1
1001	5000	0
5001	10000	0
10001	20000	1
20001	50000	3
50001		2
HÖNS - slakt		
200	1000	16
1001	5000	8

KALKON - slakt		
200	1000	2
1001	5000	4
5001	10000	0
10001	20000	2
20001	50000	2
50001		1
KALKON - avelsbesättning		
200	1000	0
1001	5000	1
5001	10000	1
RAPPHÖNA - avelsbesättning		
200	1000	1
VÄRPHÖNS - alla kategorier samt Höns- äggproduktion		
200	1000	152
1001	5000	38
5001	10000	28
10001	20000	57
20001	50000	95
50001		39

I Jordbruksverkets register går inte att se vilka företag eller fysiska personer som bedriver näringsverksamhet. Jordbruksverket har därför antagit att djurhållare med över 200 fjäderfän inte konsumerar samtliga produkter (t.ex. ägg) som fjäderfäna producerar i hemmet och därför säljer överskottet.

Företag eller fysiska personer inom andra branscher som håller fjäderfän eller fåglar i fångenskap och som inte kommer omfattas av vaccinationskravet kommer efter föreskriftsändringen själva få välja om de vill vaccinera sina fåglar eller inte. De som väljer att vaccinera sina fåglar mot newcastlesjuka ska dock följa det vaccinationsprogram som Jordbruksverket beslutar om.

West Nile-feber

Den senaste statistiken visar att det finns runt 100 000 anläggningar med hästar inom trav, galopp och ridsport. Företagen påverkas inte av den föreslagna ändringen eftersom hästar som insjuknat i WNF inte kan smitta vidare och det därför inte är relevant att myndigheterna går in med några beslut om bekämpning. Det blir därför aldrig aktuellt för företagen att ansöka om ersättning enligt epizootilagen.

3.2 Beskrivning av vilken tidsåtgång regleringen kan föra med sig för företagen och vad regleringen innebär för företagens administrativa kostnader

Newcastlesjuka

I den särskilda konsekvensanalysen finns detaljerad uträkning av företagens administrativa kostnader.

Avelsföretag inom matfågel- och äggnäringen köper in mor- och farföräldradjur respektive föräldradjur från utlandet. Dessa djur kommer vaccineras mot newcastlesjuka på kläckerierna i ursprungslandet. De vaccineras dock mot andra sjukdomar på kläckeriet redan idag och de kycklingar som inte ska till Sverige vaccineras redan mot newcastlesjuka.

Avelsföretagen inom äggnäringen som föder upp och kläcker fram blivande värphöns kommer att vaccinera dessa som daggamla kycklingar på kläckerierna. I dagsläget vaccineras de via injektion mot andra sjukdomar på kläckerierna. I och med att vaccination mot newcastlesjuka är ett krav ska dokumentation om vaccination innehålla bestämd information samt följa med fåglarna från kläckeri till unghönsuppfödare samt vidare till äggproducent även om flocken delas upp på vägen. Detta kommer innebära en viss ökad administrativ börda jämfört med dagens journalförande av vaccination.

Avelsföretagen inom matfågelbranschen som föder upp föräldradjur har liknande förutsättningar som avelsföretagen som föder upp värphöns. Den stora skillnaden består i att många föräldradjur säljs till utlandet och alltså inte stannar i Sverige. Även här kommer införande av vaccination med newcastlesjuka innebära att dokumentation av vaccination mot newcastlesjuka tillkommer.

Även de som håller över 200 fjäderfän och står utanför branschorganisationerna Svensk fågel och Svenska ägg och de som håller avels- och slaktkalkoner eller fasaner eller raphöns i hägn för avel året runt kommer att få ökade administrativa kostnader eftersom de kommer att behöva vaccinera sina fjäderfän och därmed följer ett krav på att dokumentera denna vaccination.

Jordbruksverkets register är inte utformat på så sätt att det är möjligt att få fram antalet företag eller fysiska personer som kläcker fram egna fjäderfän på gård och som håller fler än 200 av de kategorier som kommer omfattas av krav på vaccination. Jordbruksverket har därför fått uppskatta antalet.

Företag som unghönsuppfödare, äggproducenter eller andra som köper in redan vaccinerade fjäderfän har Jordbruksverket, baserat på uppgifter från berörda branschaktörer, utgått från att arbetstiden inte ökar och därmed inte de administrativa kostnaderna.

West Nile-feber

Ej relevant.

3.3 Beskrivning av vilka andra kostnader den föreslagna regleringen medför för företagen och vilka förändringar i verksamheten som företagen kan behöva vidta till följd av den föreslagna regleringen

Newcastlevirus

Avelsföretag inom matfågel- och äggnäringen köper in mor- och farföräldradjur respektive föräldradjur från utlandet. Dessa djur kommer vaccineras mot newcastlesjuka på kläckerierna i ursprungslandet. De vaccineras dock mot andra sjukdomar på kläckeriet redan idag och de kycklingar som inte ska till Sverige vaccineras redan mot newcastlesjuka.

Jordbruksverket har, tillsammans med branschorganisationerna Svenska Ägg och Svensk Fågel, gjort beräkningar för vilka kostnader näringen skulle få vid införande av vaccination mot newcastlesjuka. Den totala kostnaden för samtliga företag som kommer omfattas av vaccinationskravet beräknas bli ca 3,1 miljoner kronor. I den totala kostnaden ingår att Svensk Fågels medlemmar sparar ca 1 miljon kronor per år i vaccinkostnad eftersom användandet av kombivaccin kan ersätta doser av andra vaccin som i nuläget ges i branschen.

De företag som är medlemmar i Svensk Fågel och som håller far- och morföräldradjur och föräldradjur till slaktkycklingar har uppgett att de inte kommer ha någon förändring av arbetskostnad om vaccination mot newcastlesjuka införs jämfört med nuläget.

För aktörer verksamma inom avels- och slaktkalkoner kommer kravet på vaccination mot newcastlesjuka innebära att kalkonerna kommer vaccineras med levande och/eller inaktiverat vaccin. Beroende på vilket vaccin aktören väljer så kommer antalet vaccinationer samt administrationssätt att skilja sig åt. Om kalkonerna vaccineras två gånger med levande vaccin och en gång med inaktiverat vaccin kan två av vaccinationerna administreras per oralt eller med spray (levande vaccin) och ett som injektion (avdödat vaccin). För företagen innebär det extra arbete att vaccinera kalkonerna, framförallt vid injektion av vaccin. De som håller kalkoner för avel eller slakt har uppgett att arbetskostnaden kommer öka med totalt 84 000 kronor per år.

Svenska Äggs medlemmar har inte uppgett någon specifik tidsåtgång eller arbetskostnad för vaccination mot newcastlesjuka. Den totala kostnaden för att vaccinera 6,3 miljoner värphöns uppskattas av Svenska Ägg till 3 990 000 kronor. Vaccindos per höna beräknas till 50 öre vilket innebär att övriga kostnader för vaccination mot newcastlesjuka kan beräknas till ca 13 öre per höna.³ I denna summa har dock Svenska Ägg inkluderat arbete med efterkontroll efter vaccination. Föreskriftsändringarna reglerar emellertid inte att efterkontroll ska ske och kostnaden för efterkontroll ska därför inte räknas in i kostnaderna.

³ Jordbruksverkets beräkning: 6 300 000 fåglar som ska vaccineras per år dividerat med 3 990 000 som är kostnaden inkl. arbete och efterkontroll ger en kostnad på ca 63 öre per höna. Av dessa 63 öre subtraheras 50 som är vaccinkostnaden vilket ger 13 öre per höna i arbetskostnader inklusive efterkontroll.

Efterkontroll, som är ett arbetsintensivt moment, beräknas därför stå för 75% av de uppskattade 13 örena per höna. Övriga kostnader (utöver själva kostnaden för vaccinet) för arbete kopplat till vaccination mot newcastlesjuka kan med dessa antaganden därför uppskattas till 3,25 öre per höna. Det ger en total årskostnad på 204 750 kronor med antagandet att det är 6,3 miljoner höns som ska vaccineras. Omräknat till arbetstid, med antagandet att en timlön är 388 kronor⁴, blir det 528 tillkommande arbetstimmar.

I Jordbruksverkets register finns det totalt fyra aktörer registrerade som avelsbesättning för raphöns eller fasan. De kommer dock enbart omfattas av kravet på vaccination om de håller fasanerna eller raphöns i hägn året runt, vilket inte alla gör. För dessa företag som håller fler än 200 raphöns eller fasaner för avel i hägn året runt kommer vaccination mot newcastlesjuka ske med inaktiverat vaccin som ges via injektion. Jordbruksverket antar att en veterinär eller godkänd vaccinator hinner vaccinera 60 fåglar per timme och att djurägaren assisterar veterinären under tiden vaccination utförs. För en besättning med 480 fasaner eller raphöns skulle vaccination via injektion ta 8 timmar. Företaget behöver då lägga ner drygt 8 arbetstimmar per år. Arbetskostnaden för företagets personal blir för 8 arbetstimmar per år ca 2 704 kronor⁵. En veterinär, som är dyrare att anlita än en godkänd vaccinator, antas ha en timkostnad på 2 000 kronor i timmen exklusive moms baserat på distriktsveterinärernas prislista⁶. Det kan också tillkomma kostnader för resa. Det ger en veterinärkostnad på 16 000 kronor per år. Kostnaden för vaccinet beräknas till 50 öre per fågel, vilket ger en kostnad på 240 kronor om företaget håller 480 fasaner eller raphöns.

De aktörer som står utanför branschorganisationerna Svenska Ägg och Svensk Fågel och som inte köper in sina höns från ett kläckeri eller unghönsuppfödare beräknas ha en vaccinkostnad på 0,5 kronor per höna. Jordbruksverket antar att 8 000 höns per år kläcks fram hos dessa aktörer vilket ger en total kostnad för vaccin på 4 000 kronor. Beroende på vilket vaccin och vaccinationsprogram som används till dessa kommer kostnaden för arbetet med vaccination att skilja sig. Levande vaccin som administreras per oralt eller som spray tar betydligt kortare tid att ge än vektorvaccin eller inaktiverat vaccin som behöver injiceras. Vektorvaccin eller inaktiverat vaccin behöver ges av veterinär eller godkänd vaccinator, eftersom det injiceras, medan levande vaccin kan ges av djurhållaren. Veterinär behöver dock alltid förskriva vaccin mot newcastlesjuka. Jordbruksverket uppskattar att den totala arbetstiden för att administrera levande vaccin uppgår till en timme oavsett flockstorlek. Tiden att injicera 480 höns beräknas, precis som i exemplet med fasaner och raphöns, ta åtta timmar. Företagets personalkostnader beräknas därför bli mellan 338 kronor⁸ och ca 2 704 kronor⁹. Veterinär, som är dyrare än en godkänd vaccinator att anlita, antas ha en timkostnad på 2 000 kronor i timmen exklusive moms baserat på distriktsveterinärernas prislista¹⁰. Kostnader för resa kan tillkomma. Veterinärkostnaderna kommer därför variera

⁴ Beräknat utifrån månadslönen (31 800 kronor) för kategorin "Djurskötare m.fl." hos SCB med tillägg av schablonvärdet 1,84 för semesterersättning, arbetsgivaravgifter och overheadkostnader enligt Tillväxtverkets beräkningsmodell i vägledningen "Ekonomiska effekter av nya regler", s. 16.

⁵ Ibid.

⁶ <https://distriktsveterinärerna.se/vara-priser-och-tjanster/timavgift--alla-djurslag>

mellan den tid det tar för en veterinär som känner till besättningen att förskriva vaccin till att en veterinär är på plats och vaccinerar hönsen.

West Nile-feber

Ej relevant.

3.4 Redogörelse för vilka åtgärder som har vidtagits för att förslaget inte ska medföra mer långtgående kostnader eller begränsningar än vad som bedöms vara nödvändigt för att uppnå dess syfte

Newcastlesjuka

Jordbruksverket har beställt en riskbedömning av Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA) angående vilka kategorier av fjäderfän och fåglar i fångenskap som bör omfattas av vaccinationskrav. Detta redovisas i SVA:s underlag (Jordbruksverkets dnr: 6.2.17-20081/2024). Jordbruksverket, som riskhanterande myndighet, har sedan tagit hänsyn även till andra faktorer. Detta för att den önskade effekten, som är färre utbrott av newcastlesjuka, ska uppnås med regleringen utan att medföra mer långtgående kostnader eller begränsningar än vad som bedöms nödvändigt. Jordbruksverket har kommit fram till att gränsen för när vaccination ska vara obligatorisk för fjäderfän ska sättas till 200. Gränsen på 200 fjäderfän har valts för att inte påverka privatpersoners hållning av fjäderfä för eget bruk, att Sverige inte har haft utbrott på en anläggning med färre än 200 fjäderfän sedan 2003 samt för att underlätta för producenter mot bakgrund av att gränsen för obligatorisk salmonellakontroll också ligger på 200 fjäderfän. Vidare beräknas ca 1% av hönsen, enligt Jordbruksverkets register, finnas i anläggningar som håller färre än 200 höns. Nackdelen med att sätta gränsen till 200 fjäderfän är att Jordbruksverket kommer att behöva upprätta restriktionszoner i händelse av utbrott av newcastlesjuka i dessa mindre besättningar som kan ha valt att inte vaccinera. Ett utbrott av newcastlesjuka på en anläggning medför konsekvenser för aktören, andra aktörer i restriktionszonen och staten.

West Nile-feber

Den konsekvens som uppkommer för djurägarna blir att det inte längre är självklart att staten ska bekosta provtagning och analys vid misstanke. Här planerar vi att istället besluta om provtagning med stöd av lagen (2006:806) om provtagning på djur m.m. eftersom vi har intresse av att övervaka sjukdomen. Det blir därför i nuläget inte någon praktisk eller ekonomisk konsekvens för djurägarna.

3.5 Beskrivning av i vilken utsträckning regleringen kan komma att påverka konkurrensförhållandena för företagen

Newcastlesjuka

Eftersom Sverige är ett av två länder inom EU som inte har tillåtit vaccination mot newcastlesjuka kommer möjligheterna för införsel av vaccinerade fjäderfän och andra fåglar

i fångenskap från andra länder att öppnas upp, vilket skapar större konkurrens på den svenska marknaden. Samtidigt kan svenska företag dock få en större marknad att verka på när de får bättre möjlighet att sälja fjäderfän till andra länder där det ställs krav på vaccination mot newcastlesjuka. Svensk Fågels medlemmar ser att införandet av vaccination mot newcastlesjuka skulle ge möjlighet till ökad försäljning av avelsdjur från Sverige med en uppskattad årlig vinst om 2 875 000 kronor.

West Nile-feber

Ej relevant.

3.6 Beskrivning av hur regleringen i andra avseenden kan komma att påverka företagen

Newcastlesjuka

Målet med föreskriftsändringarna är minska antalet utbrott av newcastlesjuka. Vid utbrott av newcastlesjuka drabbas dels den aktör vars djur insjuknar, men även andra aktörer inom och utanför restriktionszon drabbas direkt eller indirekt av de restriktioner som Jordbruksverket upprättar. Utbrotten leder därför till ökade kostnader och/eller minskade intäkter för både drabbad aktör men även andra inom restriktionszon och i produktionsleden som avelsföretag, slakterier och äggpackerier. Utbrotten de fem senaste åren (2020-2024) beräknas ha kostat andra aktörer (än den drabbade anläggningen) totalt 11,2 miljoner kronor. Det är sådana kostnader som företagen inte får ersättning av staten för. Även handeln med andra länder påverkas av negativt i samband med utbrott vilket leder till minskade intäkter och sämre handelsmöjligheter.

West Nile-feber

Att WNF hos häst tas bort som epizooti för med sig att djurhållarna inte längre har rätt till ersättning för åtgärder som Jordbruksverket beslutar om när det gäller sjukdomen. Men eftersom det inte finns någon grund för att fatta några beslut om åtgärder för att förhindra och/eller utrota smitta när det gäller WNF hos häst så blir det inte relevant.

4 Andra enskilda

4.1 Beskrivning av vilka som berörs av regleringen och hur många de är

Newcastlevirus

Enligt Jordbruksverkets register finns det 71 aktörer som håller 50 eller fler duvor. I Sverige hålls inte duvor för livsmedelsproduktion utan för hobby.

Jordbruksverkets register är inte utformat på så sätt att det är möjligt att få fram antalet företag eller fysiska personer som håller flera olika arter av fjäderfä. Det är därför inte

möjligt att ta reda på det exakta antalet som berörs av gränsen för vaccination vid 200 eller fler fjäderfän. På samma sätt är det inte möjligt att ta reda på hur många som håller över 50 fjäderfä eller fåglar i fångenskap där duvor är en av arterna.

Det kommer även bli krav på att fjäderfän och fåglar i fångenskap som deltar i arrangemang där fåglar sammanförs ska vara vaccinerade. Jordbruksverket har inga uppgifter om antalet fåglar som deltar eller antalet arrangemang som hålls per år. De som brukar delta på utställningar är främst fjäderfä eller fåglar i fångenskap av speciella raser, t.ex. rashöns eller utställningsduvor. Det antas därför vara en mycket liten grupp av det totala antalet fjäderfän och fåglar i fångenskap som deltar i arrangemang där fåglar sammanförs.

För övriga som håller fjäderfän eller fåglar i fångenskap och som inte kommer omfattas av krav på vaccination mot newcastlesjuka kommer vaccination vara frivillig. De som väljer att vaccinera mot newcastlesjuka ska dock följa det vaccinationsprogram som Jordbruksverket beslutar om.

West Nile-feber

Den senaste statistiken visar att det finns runt 100 000 anläggningar med hästar inom trav, galopp och ridsport. Anläggningarna påverkas inte av den föreslagna ändringen eftersom hästar som insjuknat i WNF inte kan smitta vidare och det därför inte är relevant att myndigheterna går in med några beslut om bekämpning. Det blir därför aldrig aktuellt för företagen att ansöka om ersättning.

4.2 Beskrivning och beräkning av förslagets kostnader och intäkter

Newcastlevirus

Kostnaden för en dos vaccin beräknas till 50 öre. Vaccinkostnaden för att vaccinera 200 individer blir då 100 kronor. Denna typ av vaccin säljs dock ofta i flaskor med fler doser än så vilket kan ge en högre kostnad då hela flaskan inte används. Ett veterinärbesök på en timme antas kosta 2 000 kronor exklusive moms baserat på distriktsveterinärernas prislista (se avsnitt 3.2).

West Nile-feber

Ej relevant.

4.3 Beskrivning och, om möjligt, en beräkning av andra relevanta konsekvenser

Newcastlevirus

Jordbruksverket kan inte se några andra relevanta konsekvenser av föreskriftsändringarna.

West Nile-feber

Ej relevant.

4.4 Redogörelse för vilka åtgärder som har vidtagits för att förslaget inte ska medföra mer långtgående kostnader eller begränsningar än vad som bedöms vara nödvändigt för att uppnå dess syfte

Newcastlesjuka

Jordbruksverket har beställt en riskbedömning av SVA angående vilka kategorier av fjäderfän och fåglar i fångenskap som bör omfattas av vaccinationskrav. Detta redovisas i SVA:s underlag (Jordbruksverkets dnr: 6.2.17-20081/2024). Jordbruksverket, som riskhanterande myndighet, har sedan tagit hänsyn även till andra faktorer. Detta för att den önskade effekten, som är färre utbrott av newcastlesjuka, ska uppnås med regleringen utan att medföra mer långtgående kostnader eller begränsningar än vad som bedöms nödvändigt.

Jordbruksverket har efter överväganden valt att ha en gräns för obligatorisk vaccination på 50 fjäderfän eller fåglar i fångenskap där arten duva ingår. Gränsen har valts för att Sverige har haft tre utbrott hos tamduvor med mellan 80-100 fåglar de senaste fem åren samt att Danmark haft utbrott i ovaccinerade besättningar med blandade fågelarter där duvor ingått. Gränsen har även valts för att minska konsekvenserna vid utbrott eftersom Jordbruksverket är skyldig att upprätta restriktionszoner vid utbrott på anläggningar som håller 50 eller fler fåglar i fångenskap.

För fjäderfän och andra kategorier av fåglar i fångenskap, utom tamduvor, har Jordbruksverket valt att sätta gränsen för när vaccination mot newcastlesjuka blir obligatorisk till 200 fåglar. Anledningen till detta är desamma som redogörs för i 3.4, det vill säga att Jordbruksverket inte vill påverka privatpersoners hållning av fjäderfä för eget bruk, att Sverige inte har haft utbrott på en anläggning med färre än 200 fjäderfän sedan 2003 samt för att underlätta för producenter mot bakgrund av att gränsen för obligatorisk salmonellakontroll också ligger på 200 fjäderfän.

West Nile-feber

Ej relevant

5 Kommuner och regioner

Ej relevant, se avsnitt 1.2.

6 Staten

6.1 Beskrivning av vilka som berörs av regleringen och hur många de är

Newcastlesjuka

Jordbruksverket berörs av regleringen då myndigheten tar fram föreskrifter, är smittbekämpande myndighet samt ser till att kontroller utförs av att reglerna efterlevs. Kontroll av att vaccination mot newcastlesjuka är genomförd för de fjäderfä samt fåglar i fångenskap som omfattas av kravet ligger idag på Jordbruksverket. Därutöver betalar staten genom Jordbruksverket ut ersättning för smittbekämpningsinsatser vid sjukdomsutbrott.

Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA) har gjort utredningar och riskbedömningar med anledning av framtagandet av förslaget till vaccinations- och övervakningsprogram samt föreskriftsändringarna. Det är även SVA som obducerar och analyserar prover tagna från fjäderfä och andra fåglar i fångenskap som misstänks vara smittade av newcastlesjuka. De gör även riskbedömningar och kan vara rådgivande i samband med utbrott av smittsamma djursjukdomar.

Även Livsmedelsverket berörs då livsmedelsförsörjningen kan påverkas vid sjukdomsutbrott då avlivning av livsmedelsproducerande djur och destruktion av livsmedel genomförs.

West Nile-feber

De statliga myndigheter som berörs av regleringen är Jordbruksverket, länsstyrelserna och Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA).

6.2 Beskrivning och beräkning av förslagets kostnader och intäkter

Newcastlesjuka

Förändringarna i föreskrifterna skulle innebära kostnader för staten som beräknas uppgå till nästan 1,9 miljoner kronor per år. Det handlar om kostnader för kontroll av vaccinationsresultat, personalkostnader för arbete med vaccinations- och övervakningsprogrammet samt utbildning och information. Dock kommer kostnaden för newcastleövervakningen som krävs för Sveriges status som fri från newcastlesjukevirus utan vaccination att försvinna vilket ger en kostnadsminskning på 412 000 kronor. Kostnaden för staten blir då ca 1,5 miljoner kronor per år.

Utbrotten av newcastlesjuka de senaste fem åren (2020-2024) har kostat staten totalt ca 64,25 miljoner kronor eller ca 12 850 000 kronor per år. Målet med föreskriftsändringarna är att minska antalet utbrott av newcastlesjuka. En minskning av antalet utbrott skulle därför innebära en kostnadsbesparing för staten.

West Nile-feber

Ej relevant

6.3 Beskrivning och, om möjligt, en beräkning av andra relevanta konsekvenser

Newcastlesjuka

Jordbruksverket har inte identifierat några andra konsekvenser av föreskriftsändringarna.

West Nile-feber

I och med att WNF hos häst inte längre kommer att höra till de epizootiska sjukdomarna är det inte längre en sjukdom som är anmälningspliktig till länsstyrelsen. WNF är dock fortsatt anmälningspliktig till Jordbruksverket.

SVA berörs genom borttagandet av WNF hos häst som epizooti, eftersom det påverkar deras hantering av sjukdomen internt. Generellt innebär hanteringen av en sjukdom som epizooti vanligen en större arbetsbörda per misstänkt fall än av en sjukdom som inte är en epizooti.

6.4 Redogörelse för vilka åtgärder som har vidtagits för att förslaget inte ska medföra mer långtgående kostnader eller begränsningar än vad som bedöms vara nödvändigt för att uppnå dess syfte

Newcastlesjuka

Jordbruksverket har beställt en riskbedömning av SVA angående vilka kategorier av fjäderfä och fåglar i fångenskap som bör omfattas av vaccinationskrav. Detta redovisas i SVA:s underlag (Jordbruksverkets dnr: 6.2.17-20081/2024). Jordbruksverket som riskhanterande myndighet har sedan tagit hänsyn även till andra faktorer. Detta för att den önskade effekten, som är färre utbrott av newcastlesjuka, ska uppnås med regleringen utan att medföra mer långtgående kostnader eller begränsningar än vad som bedöms nödvändigt.

West Nile-feber

Borttagandet av WNF hos häst som epizooti innebär potentiellt minskade kostnader för hantering av sjukdomen, hos Jordbruksverket, SVA och länsstyrelserna.

7 Samråd

7.1 Beskrivning av tidigt samråd

Newcastlesjuka

Jordbruksverket har genomfört tidigt samråd bl.a. med näringen, Svensk fågel, Svenska ägg

och Viltmästarna och SVA. Fysiska och digitala möten har genomförts då frågor har kunnat ställas och synpunkter lämnas. Jordbruksverket har även inhämtat underlag från både näringen och andra myndigheter.

West Nile-feber

Jordbruksverket har haft kontakt med SVA och hästnäringens organisationer under framtagandet av föreskriftsförslaget.

8 Ikraftträdande och utvärdering

8.1 Bedömning av om särskild hänsyn behöver tas när det gäller tidpunkten för ikraftträdande och om det finns behov av speciella informationsinsatser

Föreskrifterna om obligatorisk vaccinering kommer att träda i kraft den 10 april 2026 för kategorin avels- och värphöns, vilket kommer att vara ca en månad efter att föreskrifterna har beslutats av Jordbruksverket. Även ändringarna i bilagan som avser West Nile-feber kommer att träda i kraft vid samma tidpunkt. Vad gäller den obligatoriska vaccineringen för övriga fjäderfä och fåglar i fångenskap kommer dessa att träda i kraft först den 10 mars 2028. Detta är en följd av hur det svenska vaccinationsprogrammet mot newcastlesjuka är utformat, där vaccinationen ska ske i två steg. Först ska kategorierna avels- och värphöns vaccineras innan andra kategorier av fjäderfä och fåglar i fångenskap vaccineras. Anledningen är att de stora populationerna av avels- och värphöns ska vara vaccinerade innan vaccination för andra kategorier sker.

Information ges till branschen och andra intressenter genom möten, information på Jordbruksverkets webbplats och riktade utskick.

8.2 Beskrivning av hur och när konsekvenserna av förslaget kan utvärderas

Newcastlesjuka

Ändringarna i föreskriften avseende newcastlesjuka kommer att ta flera år att genomföra. Först när det är klart kan en utvärdering vara möjlig att göra. Utvärderingen kommer sannolikt att bland annat ske genom att SVA gör en studie av immunitet hos fjäderfä och andra fåglar. Även antal utbrott kommer att utvärderas.

West Nile-feber

Ingen utvärdering kommer att ske eftersom det är klargjort att hästar är så kallade ”dead end hosts” och inte kan sprida smitta. Det är därmed inte relevant att utvärdera ändringen i föreskriften.